

DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI DOKUMENTACJI HYDROGEOLOGICZNYCH PRZY CENTRALNYM URZĘDZIE GEOLOGII

1

Jeszcze od niedawna gospodarka wodami podziemnymi była u nas prowadzona bez troski o ich ochronę, chaotycznie, a miejscami nawet wyraźnie rabunkowo. Gospodarcza przebudowa kraju, jego uprzemysłowienie, ogromny wzrost zapotrzebowania na wodę dla ludności, rolnictwa i przemysłu wymagały gruntownego jej uporządkowania.

Podstawą racjonalnej i ekonomicznej gospodarki wodami podziemnymi jest szczegółowa znajomość geologicznych warunków ich występowania oraz rozpoznania i ustalenia ich zasobów. Należało zatem stworzyć taką podstawę poprzez systematyczną działalność polegającą na inicjowaniu, normowaniu, koordynowaniu i kontroli odpowiednich badań hydrogeologicznych. Zadanie to powierzone zostało Centralnemu Urzędowi Geologii jako naczelnemu organowi administracyjnemu państwowej służby geologicznej. Wprowadzona została zasada, że wyniki badań, które mają dać podstawę do wykorzystania wód podziemnych, muszą być przedstawione w formie opracowania zwanego dokumentacją hydrogeologiczną. Każda dokumentacja wymaga zatwierdzenia, przy czym ważniejsze zatwierdza się na podstawie oceny przeprowadzonej przez Komisję Dokumentacji Hydrogeologicznych (KDH), działającą przy Centralnym Urzędzie Geologii.

2

Komisja Dokumentacji Hydrogeologicznej powstała formalnie w dniu 21 grudnia 1955 r. mocą zarządzenia Prezesa CUG nadającego jej regulamin organizacyjny, na podstawie § 8 statutu organizacyjnego tego urzędu. Faktycznie rozpoczęła swą działalność w lipcu 1956 r. kiedy Wiceprezes Rady Ministrów powołał jej przewodniczącego i zatwierdził jej skład personalny. Komisja składa się z fachowców hydrogeologii i działów pokrewnych. Oprócz przewodniczącego i dwóch jego zastępców w skład jej wchodzi 20 osób, którymi są przedstawiciele poszczególnych resortów gospodarczych, Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Polskiej Akademii Nauk, Państwowej Rady Górnictwa, Centralnego Urzędu Gospodarki Wodnej, Wyższego Urzędu Górniczego i Prezesa CUG.

Do zadań komisji należy:

— ocena dokumentacji hydrogeologicznych, co do prawidłowości ustalania zasobów wód

podziemnych w zakresie ustalonym właściwymi przepisami;

— ocena innych dokumentacji i opracowań geologicznych dotyczących zagadnień hydrogeologicznych;

— przeprowadzanie analizy metod prowadzenia prac hydrogeologicznych dla celów dokumentacyjnych i opiniowanie projektów przepisów dotyczących projektowania prac hydrogeologicznych oraz ustalania zasobów wód podziemnych.

A zatem komisja jest państwowym organem opiniodawczym i konsultatywnym przy CUG, a ze względu na swój skład ma charakter międzyresortowy.

3

Wpływające do komisji wnioski o rozpatrzenie i zatwierdzenie lub zaopiniowanie dokumentacji projektowych i zasobowych lub innych opracowań badane są najpierw pod względem formalnym. Jeśli nie ma zastrzeżeń przewodniczący zleca odpowiedniemu rzeczoznawcy opracowanie merytorycznej analizy dokumentacji i opinii o niej.

Lista rzeczoznawców obejmuje aktualnie 53 osoby. Są to wybitni znawcy i specjaliści w dziedzinie hydrogeologii, hydrologii, gospodarki wodnej, geologii regionalnej, wiertnictwa i innych działów pokrewnych spośród pracowników wyższych uczelni, Polskiej Akademii Nauk, instytutów badawczych i państwowej służby geologicznej.

Następnie sprawa przechodzi pod rozpatrzenie zespołu roboczego, składającego się z 3 do 8 członków komisji, zależnie od wagi i trudności problemu. Oprócz członków komisji w skład zespołu wchodzi przedstawiciele inwestora biura projektowego, wojewódzkich organów geologicznych, autorzy dokumentacji, rzeczoznawcy i ewentualnie inne zainteresowane osoby.

Obrady w zespołach roboczych są głównym etapem pracy KDH. Zespół obowiązany jest przeprowadzić gruntowną dyskusję rzeczową postawionego problemu. Powinien zbadać zakres i prawidłowość projektowanych lub wykonanych robót, badań i obserwacji, zastosowanych metod obliczeniowych, ocenić czy koncepcja rozwiązania zadania hydrogeologicznego jest słuszna i celowa z ekonomicznego punktu widzenia, czy proponowane wykorzystanie zasobów wód podziemnych odpowiada zasadom ich ochrony i gospodarki wodnej, czy nie wy-

woła ono ujemnego wpływu na ustrój hydrogeologiczny lub na inne ujęcia korzystające z tego samego poziomu wodnośnego itp.

Wprowadzony został niedawno zwyczaj odbywania 3—4 w ciągu roku wyjazdowych sesji zespołów roboczych w przypadkach problemów wielkiej wagi lub nasuwających szczególne trudności w ich rozwiązaniu. Sesje takie odbyły się już: w Koszalinie, Poznaniu, Słupcy, Bydgoszczy, Ciechocinku, Warce i Lublinie. Do udziału w nich zapraszani są przedstawiciele władz terenowych oraz wszyscy zainteresowani w problemach hydrogeologicznych danego rejonu geologowie i inni fachowcy, a niekiedy także przedstawiciele prasy i radia. Sesje wyjazdowe dają szereg korzyści, np. możliwość naocznego zapoznania się z terenem, nawiązanie bliższego kontaktu z władzami terenowymi, spopularyzowanie znaczenia i zadań hydrogeologii, podkreślenie roli i działalności wojewódzkich organów geologicznych itp.

Po rozpatrzeniu sprawy zespół na zamkniętym posiedzeniu członków komisji odbywa naradę, w której wyniku zredagowana zostaje ocena opracowania i opinia co do dalszego biegu sprawy. Jeżeli przedłożona dokumentacja wymaga poprawek, uzupełnień lub przeróbek, wraca do autorów z odpowiednimi zaleceniami. Jeżeli natomiast ocena jest pozytywna zespół orzeka w sprawie jej zatwierdzenia. Stosownie do obecnie obowiązujących przepisów orzeczenie zespołu jest w zasadzie ostateczne. Sprawa jednak przechodzi pod obrady najbliższego plenarnego zebrania KDH, jeśli orzeczenie zespołu nie jest jednomyślne, w razie odwołania się inwestora lub w przypadku, gdy przewodniczący komisji uzna to za celowe ze względu na skomplikowane stosunki hydrogeologiczne lub nasuwające się jakiegokolwiek wątpliwości.

4

Tabela I

SIEDEMIEN LAT PRACY KDH

Rok	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963(I-X)	Razem
opracowania dokumentacyjne	17	14	49	57	152	369	406	219	1283
koreferaty rzeczoznawców	6	16	36	52	108	253	397	223	1091
zebrania zespołów roboczych	8	16	41	53	151	336	568	320	1493
wydane akty zatwierdzenia dokumentacji	—	13	23	36	61	148	492	360	1133
wydane opinie o opracowaniach nie wymagających zatwierdzenia	6	5	7	8	7	9	11	6	59

Sądzimy, że już przedstawione w tabeli liczby świadczą o ogromnie trudnej i odpowiedzialnej pracy. Przypatrując się im bliżej stwierdzamy gwałtowny wzrost napływających spraw w latach 1960 i 1961. Przyczyną tego jest niezmiernie doniosła dla sprawy zasobów wód podziemnych i ich użytkowania Uchwała Nr 29 Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 1960 r. w sprawie zatwierdzenia zasobów wód podziemnych. Doniosłość jej polega na tym, że po raz pierwszy uregulowano w sposób prawny obowiązek ustalania i zatwierdzenia zasobów przewidywanych do użytkowania. Przewodnią ideą uchwały jest zapewnienie właściwego gospodarczego wykorzystania wód podziemnych, a tym samym ochrony ich zasobów. Z uchwały wynika, iż żadna inwestycja, która ma być zaopatrywana w wodę w całości lub częściowo z zasobów podziemnych nie może być w zasadzie realizowana bez uprzedniego ustalenia i zatwierdzenia tych zasobów. Uchwała położyła więc kres dotychczasowej nieuporządkowanej gospodarce wodami podziemnymi. W ślad za uchwałą wydane zostało w dniu 12 sierpnia 1960 r. zarządzenie Prezesa CUG w sprawie zasad ustalania i zatwierdzenia zasobów wód podziemnych wraz z odpowiednią instrukcją.

Nie wszystkie dokumentacje trafiają do KDH. W myśl zasady decentralizacji ściśle określone sprawy mniejszej wagi rozpatrują wojewódzkie komisje hydrogeologiczne.

5

Z wymienionych powyżej 1283 opracowań dokumentacyjnych najwięcej, bo aż 43,1% przypada na resort gospodarki komunalnej. Jest to zrozumiałe, gdyż sprawa zaopatrzenia w wodę pitną i gospodarstwa ludności miast i osiedli wysuwa się na pierwsze miejsce w problematyce hydrogeologicznej. Zagadnienie to występowało i nadal występuje u nas ze znaczną ostrością. Przede wszystkim należy stwierdzić, że stan zaopatrzenia w wodę miast z ujęć i sieci wodociagowych jest niewystarczający. Według Rocznika Statystycznego (1962) z końcem 1961 r. na 889 miast i osiedli tylko 619 posiadało czynne wodociągi komunalne. A więc około 36% miast pozbawionych jest wodociągów, wskutek czego ich stan sanitarny pozostawia wiele do życzenia. W dobie powojennej zaznaczył się też szybki wzrost ludności miejskiej. O 50—100% w stosunku do stanu przedwojennego zwiększyła się ludność bardzo wielu miast, jak np. Bydgoszczy, Katowic, Krakowa, Poznania, Torunia, Wałbrzycha, Rzeszowa, Otwocka, Skarżyska-Kamiennej i innych. Oczywiście w związku z tym rosło zapotrzebowanie na wodę, zaś istniejące źródła zaopatrzenia okazywały się niewystarczające. Zresztą zapotrzebowanie na wodę rośnie stale nie tylko z powodu wzrostu ludności, ale także w związku z ogólnym wzrostem poziomu cywilizacyjnego ludności miej-

skiej, do czego w walnym stopniu przyczynia się nowoczesne budownictwo mieszkaniowe. Z ważniejszych problemów, jakie KDH w tym zakresie rozpatrywała wymienić można dokumentację zasobowe dla: Szczecina, Koszalina, Gdyni, Gdańska, Poznania, Kalisza, Zielonej Góry, Wałbrzycha, Włocławka, Elbląga, Kielc, Piotrkowa Trybunalskiego, Łodzi, Dębina, Lublina, Białegostoku, Olsztyna, Nowej Huty, Częstochowy, Słupska, Opola i wielu innych.

Drugą wielką grupę liczącą 26,9% stanowią dokumentacje, których zadaniem było rozwiązanie sprawy zaopatrzenia w wodę zakładów niemal wszystkich gałęzi przemysłu. Ogromne zapotrzebowanie na wodę przemysłową wynika z rozbudowy mocy przerobowej wielu już istniejących zakładów i ogromnego uprzemysłowienia kraju drogą budowy bardzo licznych nowych wodochłonnych zakładów. Dla przykładu podamy, że KDH rozpatrzyła m.in. dokumentacje wykonane dla istniejących lub projektowanych zakładów włókienniczych: w Zgierzu, Tomaszowie Mazowieckim, Konstantynowie, Łodzi, włókien sztucznych w Toruniu, Chodakowie, Brzeziu, tworzyw sztucznych w Kaliszu, chemicznych w Bydgoszczy, Puławach, Gliwicach, Zgierzu, Ostródzie, petrochemicznych w Płocku, elektrochemicznych w Żabkowicach, koksochemicznego w Blachowni Śl., celulozowo-papierniczych w Przechowie k. Świecia, gumowych w Bydgoszczy, energetycznych w Adamowie, Łodzi, mechanicznych w Ursusie, Błoniu, metalurgicznych w Końskich, Koluszkach, hutniczych w Nowej Hucie, Częstochowie, stoczniowych w Gdańsku, odlewni w Sandomierzu, Ujściu i wielu innych.

Z doświadczeń KDH wynika, że jeszcze ciągle zachodzą przypadki lokalizowanych nowych zakładów przemysłowych, ich projektowania, a nawet dalekiego zaawansowania ich realizacji bez uprzedniego rozeznania zasobów wodnych, na których dany zakład mógłby oprzeć zaopatrzenie w wodę. Nie trzeba wyjaśniać jakie to sprawia kłopoty i trudności w tych przypadkach, gdy rejon lokalizacji zakładów pozbawiony jest poważniejszych zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.

Następną grupą jest rolnictwo, które uczestniczy w 10,7%. Intensyfikacja i mechanizacja rolnictwa, rozwój terenowego przemysłu rolniczego, podnoszenie sanitarnego stanu osiedli wiejskich pociąga za sobą również bardzo poważny wzrost zapotrzebowania w wodę. Problemy hydrogeologiczne związane z rolnictwem nastrożają nieraz poważne trudności w ich rozwiązaniu na terenach deficytowych. W takich przypadkach wypada sięgać po stosunkowo niewielkie ilości wody do głębokich poziomów wodonośnych, co oczywiście ogromnie podnosi koszty zaopatrzenia.

Osobno wymienić należy dokumentacje hydrogeologiczne opracowane dla resortu zdrowia. Było ich 6,3%. Chodzi tu o zaopatrzenie w wodę szpitali, które powinny mieć własne,

niezależne od sieci komunalnych ujęcia wodne. W grupie tej mamy również dokumentacje dotyczące zasobów mineralnych wód leczniczych. Między innymi komisja rozpatrywała opracowania solanek w Swinoujściu, Kołobrzegu, Ciechocinku, szczaw w Krynicy, Złociem, Szczawnicy, Polanicy, wód żelazistych w Nałęczowie, wód siarczkowych i solanek w Busku, wód siarczanowych w Wieniu-Zdroju.

Opracowania dokumentacyjne dotyczące stosunków wodnych złóż surowców mineralnych obejmowały również 6,3%. Z poważniejszych opracowań wymienić tu można dla przykładu opracowania hydrogeologiczne złóż węgla brunatnego w Rogoźnie, Koninie, Adamowie, Władysławowie, Bełchatowie, złóż miedzi w strefie przedsudeckiej, siarki w Piasecznie, Machowie, Solcu, Grzybowie, cynku i ołowiu w Olkuszu, barytu w Boguszowie, węgla kamiennego w Zagłębiu Górnośląskim, rudy żelaznej w Zagłębiu Częstochowskim i licznych złóż surowców skalnych i ceramicznych. W tych przypadkach zadaniem KDH była ocena czy dana dokumentacja pozwala z hydrogeologicznego punktu widzenia zaliczyć złożę do określonej kategorii zasobów.

Nie można ukrywać, że sprawa określania warunków hydrogeologicznych przy rozpoznawaniu zasobów surowców mineralnych nie stała u nas dobrze, przede wszystkim z powodu braku w tym przedmiocie odpowiednich instrukcji. Wprawdzie opracowane były w 1958 r. wytyczne do prowadzenia obserwacji hydrogeologicznych w czasie wykonywania wierceń przy poszukiwaniu surowców mineralnych, lecz nie mogły one w żadnym razie zastąpić instrukcji, która by w sposób jednoznaczny określała tok dokumentowania, zakres badań i sposób opracowania dokumentacji. Było to przyczyną wielu niedomagań. Przede wszystkim tok dokumentowania hydrogeologicznego rozciągał się od etapu kategorii C-2 do etapu kategorii B, co hamowało ekonomiczno-górnictwą ocenę złoża i opóźniało prace nad założeniami i projektami eksploatacji. Wynikał stąd postulat, aby badanie hydrogeologiczne wyprzedzało niejako dokumentowanie geologiczno-złożowe i aby główny i zasadniczy etap badania hydrogeologicznego przypadł na etap rozpoznawania złoża jako takiego w kategorii C-1. Chodziło więc o dostatecznie wczesne rozeznanie stosunków wodnych, niezbędne do ekonomicznego wartościowania złoża. Drugą sprawą wywołującą szerokie dyskusje i szereg krytycznych uwag, to zakres robót i obserwacji hydrogeologicznych. W jednych przypadkach był on obciążony nadmierną ilością robót często po prostu zbędnych lub nawet dublujących się, co niepotrzebnie podnosiło koszty badań i rozciągało je w czasie. W innych zaś można było stwierdzić brak należytego rozeznania ważnych elementów niezbędnych do oceny całoś-

ci stosunków wodnych, a co gorsza do należytego zaprojektowania odwodnienia kopalni. To znów stwarzało kłopoty już po rozcięciu złoża i zmuszało nawet do zmiany sposobu odwodnienia. Z tego rodzaju rozbieżności wynikał postulat jakiegoś unormowania zakresu robót i prac badawczych choćby w postaci ramowej. Nasuwała się koncepcja regulowania zakresu robót zależnie od stopnia skomplikowania stosunków wodnych w złożu i w jego sąsiedztwie geologicznym.

Obecnie opracowany jest już projekt instrukcji CUG w sprawie hydrogeologicznego dokumentowania złóż kopalni stałych. Przy jego opracowaniu uwzględniono wszystkie te niedomagania, jakie ujawniła dotychczasowa praktyka i można mieć nadzieję, że hydrogeologiczne dokumentowanie złóż wejdzie teraz na prawidłowe tory.

Pozostaje jeszcze 6,7% dokumentacji rozpatrzonych przez KDH. Dotyczą one bardzo różnych obiektów prawie wszystkich pozostałych resortów gospodarki i administracji państwowej.

Na osobne podkreślenie zasługują wielkie opracowania dotyczące zasobów wód podziemnych w niektórych regionach hydrogeologicznych lub ich częściach, takich, jak: niecka łódzka, niecka warszawska, niecka chrzanowska, Górnośląskie Zagłębie Węglowe, Żuławy. KDH rozpatrzyła 11 takich opracowań, a większość z nich wyszła z Zakładu Hydrogeologii Instytutu Geologicznego lub jego stacji terenowych. Rozumie się, że przy tego rodzaju opracowaniach nie mogą obowiązywać żadne instrukcje, lecz wyłącznie metody naukowe. Opracowania te oceniamy z wielkim uznaniem. Zawierają one ogromny, a normalnie trudno dostępny materiał podstawowy krytycznie oceniony. Dają syntezę regionalne, nowe i oryginalne poglądy i są dużym postępem w hydrogeologicznym rozpoznaniu kraju. Z drugiej zaś strony są one wielką pomocą przy rozwiązywaniu lokalnych problemów hydrogeologicznych.

Poniżej podajemy według stanu na dzień 1 lipca 1963 r. zestawienie zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych zatwierdzonych przez CUG i wojewódzkie organa geologiczne (tab. II).

Tabela II

Piętro hydrogeologiczno-stratygraficzne	Zasoby eksploatacyjne w m ³ /godz w kategorii			Razem C+B+A
	C	B	A	
Czwartorzęd	143 500	22 994	4 023	170 517
Trzeciorzęd	26 199	6 387	1 183	33 769
Kreda	41 591	7 550	5 778	54 919
Inne	23 923	18 540	72 752	115 215
Razem	235 213	55 471	83 736	374 420

Projekty robót hydrogeologicznych i dokumentacje zasobowe, które wpływały do KDH w pierwszych latach jej działalności, obciążone były wieloma błędami i niedomaganiami, a niekiedy stały na niskim poziomie. Trzeba jednak pamiętać, że nie było w tym czasie przepisów normujących pod względem formalnym i rzeczowym sposób sporządzania dokumentacji hydrogeologicznych. Były to więc przeważnie jakby próby tego rodzaju opracowań o bardzo różnym podejściu do rozwiązania postawionego zadania. Kadra hydrogeologów była jeszcze ilościowo uboga. Autorami dokumentacji byli przeważnie młodzi pracownicy, którzy dopiero co ukończyli studia, nie mieli więc jeszcze żadnego doświadczenia i praktyki w tej pracy, a niekiedy nie byli dostatecznie przygotowani do zawodu hydrogeologa.

Uważamy za celowe wymienić tu najważniejsze niedomagania, które KDH podjęła się usuwać cierpliwie i z pełnym zrozumieniem ich przyczyn. Autorzy dokumentacji zapominali niekiedy, że ustrojem wód podziemnych rządzi przede wszystkim czynniki geologiczne. Stąd marginesowo traktowano sprawę ustalania stratygrafii, facji lub tektoniki utworów wodonośnych. Przywiązywano też małą wagę do analizy warunków morfologicznych, ważnych zwłaszcza w odniesieniu do wód płytkich — tarasowych, sandrowych, międzymorenowych i in. Niejednokrotnie stwierdzono brak krytycznej oceny materiałów archiwalnych. Przy opracowaniach dokumentacyjnych nie były w pełni wykorzystane bogate materiały, zawarte w archiwach Instytutu Geologicznego, katedrach wyższych uczelni i innych placówek naukowych. Niekiedy pomijano nawet prace publikowane. Zdarzało się także, iż tego rodzaju braki zmuszały po ich ujawnieniu do radykalnej zmiany koncepcji rozwiązania postawionego zadania hydrogeologicznego. Nie zawsze brany był pod uwagę czynnik ekonomiczny. Obserwowało się takie objawy, jak: przerost w projektowaniu niepotrzebnych, a kosztownych robót, pomijanie płytszych poziomów wodonośnych i sięganie do głębszych, podczwartorzędowych, pomijanie możliwości wykorzystania zjawiska infiltracji brzegowej, wykonywanie wierceń zbyt dużymi dymensjami itp. Obserwowało się niekiedy niezdrowy objaw uległości dokumentatorów wobec presji inżynierskich biur projektowych lub inwestorów, narzucających nie-realne lub ekonomicznie nieuzasadnione koncepcje. W wielu przypadkach niekorzystnie ciążył na pracy hydrogeologów pośpiech.

W okresie przeszło 7-letniej działalności KDH nastąpiła jednak bardzo znaczna poprawa jakości i poziomu opracowań. Poprawa ta postępuje dalej. Przyczyniła się do tego w sposób istotny wspomniana poprzednio

instrukcja w sprawie ustalania zasobów wód podziemnych. Dalszym czynnikiem polepszającym było po prostu rosnące doświadczenie kadr hydrogeologów, lepsza organizacja pracy w przedsiębiorstwach, sporadyczne konferencje, na których omawiano braki i poziom opracowań dokumentacyjnych. Bardzo zdrowym objawem była i jest ambicja oraz osobista inicjatywa wybitniejszych pracowników. Dzięki temu niektóre przedsiębiorstwa mogą poszczycić się szeregiem prac stojących naprawdę na bardzo wysokim poziomie; wnoszących nowe myśli i poglądy, oryginalne koncepcje lub postępowe rozwiązania hydrogeologiczno-techniczne. Za korzystne uważamy utworzenie w marcu 1961 r. Zjednoczenia Przedsiębiorstw Hydrogeologicznych, które roztoczyło pewną opiekę nad podległymi przedsiębiorstwami.

Wypada również podkreślić rolę, jaką odegrała KDH. Komisja wniosła do sprawy poprawność dokumentacji bardzo poważny dydaktyczny wkład pracy, gdyż na zebraniach zespołów roboczych przeprowadza się szerokie dyskusje merytoryczne. Zebrania te są dobrą szkołą przede wszystkim dla autorów dokumentacji, ale w pewnej mierze także dla samej komisji, wzbogacając ją w duże doświadczenie i znajomość regionalnej hydrogeologii kraju. Płynęły stąd stale wnioski w kierunku polepszenia prac dokumentacyjnych.

Jeżeli stwierdzamy bardzo znaczną poprawę jakości tych prac, to nie znaczy to, że obecnie są one już wszystkie idealne i bez zastrzeżeń. Tu i ówdzie powtarzają się jeszcze niedomagania, o których była mowa. W celu ich ostatecznego usunięcia wysunąć należy kilka postulatów. Najważniejszym z nich jest stałe i systematyczne podnoszenie kwalifikacji hydrogeologów. Rozumiemy, że w nerwowej pracy hydrogeolog przedsiębiorstwa, zwłaszcza gdy jest w częstych rozjazdach i dużo czasu spędza w terenie, nie ma dostatecznie wiele czasu na przyswajanie sobie nowych osiągnięć i spokojne przeczytanie oraz przemyślenie bieżącej literatury naukowej. Sądzimy jednak, że proces podnoszenia kwalifikacji należy ująć w jakieś ramy organizacyjne odpowiednie do warunków pracy. Można np. urządzać w ramach przedsiębiorstw stałe wewnętrzne seminaria z referatami o bieżącej literaturze naukowej. Mogą być organizowane co roku kursy doształcające, konferencje naukowo-techniczne poświęcone wybranym zagadnieniom. Zdolni i wybitni pracownicy powinni być wysyłani za granicę w celu zapoznania się z nowymi metodami, a po powrocie dzielić się swymi spostrzeżeniami.

Z innych postulatów, jakie się nasuwają, to sprawy organizacyjne. Mamy tu na myśli zwłaszcza powierzanie spraw trudnych i skomplikowanych pracownikom zdolnym i wybitnym, a także odpowiedni dobór zespołów pod

kątem widzenia przydatności kadr do określonego charakteru pracy. Należy też zerwać z pośpiechem w pracy, który przynosi wiele szkody, nie ulegać naciskom zewnętrznym, lecz planować terminy wykonania badań i opracowań w sposób gwarantujący wysoką jakość. Gruntownej rewizji powinna ulec rola weryfikatorów. Wydaje nam się, że (jak dotychczas) rola ta jest czysto formalna. Sądzimy, iż weryfikator powinien interesować się rzeczowo pracą w toku jej wykonania, powinien być doradcą i konsultantem w zakresie wykorzystania materiałów podstawowych, wyboru najodpowiedniejszych metod, wypracowania uzasadnionych koncepcji rozwiązania itp. Na weryfikatorów powinni być więc powoływani pracownicy o wysokich kwalifikacjach, pokaźnym zasobie wiedzy i dużym doświadczeniu.

7

Komisja pracowała również owocnie na swych posiedzeniach plenarnych. Posiedzeń takich odbyło się 26. Oprócz rozpatrywania i zatwierdzania przedłożonych wniosków zespołów roboczych komisja opiniowała szereg projektów aktów prawnych i instrukcji dotyczących zagadnień hydrogeologicznych. Wypowiadała się więc w sprawie klasyfikacji zasobów wód podziemnych, tez do prawa geologicznego, instrukcji i prowadzeniu pompo-
wań próbnych, obserwacji i badań hydrogeologicznych przy ustalaniu zasobów kopalin użytecznych i in.

Komisja przedyskutowała także szereg aktualnych zagadnień, w wyniku czego wysunięte były postulaty pod adresem CUG. Wśród nich znalazły się postulaty, co do konieczności opracowania hydrogeologicznego niecki warszawskiej, niecki łódzkiej, obszaru Górnego Śląska, rejonu Wałbrzycha, Radomia, Stalowej Woli—Niska — Rozwadowa. Z innych można wymienić wnioski w sprawie kwalifikacji i autoryzacji hydrogeologów podpisujących dokumentacje, przyspieszenia druku map hydrogeologicznych, opracowania mapy wód mineralnych, druku prac hydrogeologicznych, postępu technicznego w wiertnictwie hydrogeologicznym, obserwacji hydrogeologicznych w czasie wykonywania wierceń strukturalnych, oporowych i złożowych, rozszerzenia sieci stacji obserwacyjnych płytkich wód gruntowych, wykonania stacjonarnych obserwacji na czynnych ujęciach wodnych, opracowania katalogu analiz chemicznych wód mineralnych, wymiany doświadczeń w kwestii metod dokumentowania z innymi krajami. Większość tych postulatów doczekała się realizacji.

Na niektórych posiedzeniach plenarnych wygłaszane były referaty informujące członków komisji o takich sprawach, jak np. metody

badań hydrogeologicznych złóż węgla brunatnego w NRD, przebieg prac w sekcji hydrogeologicznej RWPG, wykonawstwo i koszty robót hydrogeologicznych w Polsce.

W końcu należy zaznaczyć, że komisja udzieliła na życzenie różnych instytucji wielu fachowych konsultacji i interpretacji przepisów.

8

Kilkuletnia działalność KDH pozwala na wskazanie szeregu aktualnych problemów. Należą do nich:

— stałe i bardziej zdecydowane wprowadzanie postępu technicznego oraz nowych konstrukcji w projektowaniu i wykonawstwie wierceń hydrogeologicznych;

— walka o obniżenie kosztów robót i badań hydrogeologicznych;

— wdrażanie na szerszą skalę do badań metod geofizycznych;

— teoretyczne badania nad metodami szacowania zasobów wód podziemnych;

— opracowanie szczegółowych instrukcji dotyczących poszczególnych elementów dokumentowania hydrogeologicznego;

— opracowanie autorytatywnej interpretacji przepisów zawartych w zarządzeniach i instrukcjach;

— wprowadzenie do klasyfikacji zasobów kategorii C-2, potrzebnej zwłaszcza przy szacowaniu zasobów wodnych wielkich regionów hydrogeologicznych;

— uporządkowanie i ujednoczenie terminologii hydrogeologicznej.

SUMMARY

The article deals with the problem of reasonable economy with respect to the ground water resources. So far, this problem was underestimated in Poland, and the ground waters were not satisfactorily preserved. To put in order this problem the Commission for Hydrogeological Documentations has been called at the Central Office for Geology. The task of the Commission is to initiate, to normalize, to coordinate and to control the hydrogeological investigations.

The Commission: a) estimates the hydrogeological documentation, especially as concerns the correctness of determination of ground water resources, b) estimates other documentations and geological elaborations concerning hydrogeological problems, c) makes analyses of methods of conducting the hydrogeological works for documentary purposes, and has an opinion on prescriptions concerning the projects of hydrogeological works and the determinations of ground water resources.

The article gives a detailed characteristic of activity of the Commission for Hydrogeological Documentations in the period of last few years.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена вопросам рационального и экономического использования подземных вод. До недавнего времени эксплуатация запасов подземных вод осуществлялась в Польше без учета их охраны. Упорядочение этих вопросов поручено Комиссии по гидрогеологическим исследованиям, действующей при Центральном геологическом управлении. Задачей этой комиссии является предпринимать, нормировать, координировать и контролировать гидрогеологические исследования. Комиссия занимается:

1) оценкой гидрогеологических отчетов и проверкой подсчета запасов подземных вод,

2) оценкой других геологических отчетов и работ, касающихся гидрогеологических вопросов,

3) анализированием методов проведения гидрогеологических работ по подсчету запасов, оценкой правил проектирования гидрогеологических работ и определения запасов подземных вод.

В статье описывается детально деятельность комиссии на протяжении последних лет.